

Lähihoitajaopiskelijoiden käsityksiä toimintaterapeutin ammatista

Linda Hartikainen, Mira Kareinen & Tuija Takaluoma

Opinnäytetyö

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma Toimintaterapian koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Hartikainen Linda, Kareinen Mira ja Takaluoma Tuija	
Työn nimi Lähihoitajaopiskelijoiden käsityksiä toimintaterapeutin ammatista	
Päiväys	2.12.2013
Sivumäärä/Liitteet	37/2
Ohjaaja(t) Siikonen Sirpa	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry.	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää lähihoitajaopiskelijoiden käsityksiä toimintaterapeutin ammatista. Tavoitteenamme oli tuottaa tutkimustietoa, jota Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry voi tarvittaessa hyödyntää tehdessään muutoksia toimintaterapeutin ammatin tunnettuuden lisäämiseksi. Tiedon lisääntyminen parantaa toimintaterapian ammatin näkyvyyttä ja mahdollisesti lisää alalle hakeutuvien määrää.</p> <p>Kyselyn laadinnassa hyödynsimme teoretietoa, joka käsitteli toimintaterapeutin ammattia sekä siihen liittyviä osa-alueita. Tutkimuksessamme kartoitimme kyselyllä, kokivatko lähihoitajaopiskelijat tuntevansa toimintaterapeutin ammattia ja millaiset olivat heidän käsityksensä toimintaterapeutin työpaikoista, asiakasryhmistä, työtehtävistä sekä työssä vaadittavista ominaisuuksista. Lisäksi selvitimme, mistä vastaajat olivat tietonsa saaneet.</p> <p>Opinnäytetyössämme käytettiin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Kysely toteutettiin keväällä 2013 Webropol-työkalulla tuotetulla sähköisellä kyselylomakkeella. Kyselylomake koostui Likert-asteikollisista, strukturoiduista sekä avoimista kysymyksistä. Kysely lähetettiin toisen ja kolmannen vuoden lähihoitajaopiskelijoille Pohjois-Savon alueen koulutusalan yksiköihin. Kyselyyn saatiin 63 vastausta. Saatu aineisto luokiteltiin ja tilastoitiin SPSS -tilasto-ohjelmalla ja tulokset esitettiin prosenttein sekä lukumäärin taulukoiden avulla.</p> <p>Lähihoitajaopiskelijoiden oman kokemuksen mukaan heillä ei ollut vahvaa tuntemusta toimintaterapeutin ammatista. Tutkimustulosten perusteella heillä kuitenkin oli kokonaisuudessaan selkeä käsitys toimintaterapeutin mahdollisista asiakasryhmistä sekä työssä vaadittavista ominaisuuksista. Vastauksissa esiintyi vaihtelevuutta toimintaterapeutin mahdollisia työpaikkoja sekä yksittäisiä työtehtäviä käsittelevissä kysymyksissä, mutta vastaajista valtaosan käsitys niistä oli totuudenmukainen. Eniten lähihoitajaopiskelijat olivat saaneet tietoa opintojensa kautta.</p>	
Avainsanat Toimintaterapia, tunnettuus, työnkuva, lähihoitajaopiskelijat	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme of Occupational Therapy			
Author(s) Hartikainen Linda, Kareinen Mira ja Takaluoma Tuija			
Title of Thesis Practical nurse students' views on the profession of an occupational therapist			
Date	2.12.2013	Pages/Appendices	37/2
Supervisor(s) Siikonen Sirpa			
Client Organisation /Partners The Finnish Association of Occupational Therapists			
<p>Abstract</p> <p>The purpose of our Bachelor's thesis was to study practical nurse students' views on the profession of an occupational therapist. It was our aim to produce research data that the Finnish Association of Occupational Therapists could, if need be, use in making the profession of an occupational therapist better known. Increasing knowledge will enhance the visibility of the profession and, possibly, add to the number of people choosing to study it.</p> <p>The questionnaire was based on the theoretical knowledge about the profession of an occupational therapist and dimensions thereof. In our study, we examined whether practical nurse students feel they know the profession, and what they think the workplaces of occupational therapists are like as well as how they saw the groups of clients, the duties involved and the qualities required by the profession. In addition, we asked where the respondents had received their information from.</p> <p>In our Bachelor's thesis a quantitative method was used. The enquiry took place in the spring of 2013 with an electronic questionnaire produced by using the Webropol Survey Tool. The questionnaire consisted of Likert scales, structured and open questions. The enquiry was sent to second and third year practical nurse students to units included in the Northern Savo Regional Education Branch. 63 responses were received to the enquiry. The data was classified and statistics were compiled on it with the SPSS Statistics Programme, and the results were presented as a percentage and numbers by using tables.</p> <p>The practical nurse students felt they did not have any firm knowledge about the profession of an occupational therapist. However, the findings showed that they, as a whole, had a clear view of occupational therapists' possible client groups and of the qualities required by the work. In the responses there was variability as to the questions dealing with possible workplaces and individual duties of occupational therapists. However, most respondents had a true picture of them. The practical nurse students had received the most of their information through their studies.</p>			
<p>Keywords occupational therapy, perceptions, job description, practical nurse students</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	6
2	TOIMINTATERAPEUTTI AMMATTINA.....	7
2.1	Toimintaterapia osana sosiaali- ja terveyshuoltoa	7
2.2	Toimintaterapeutin osaaminen ja työssä vaadittavat ominaisuudet.....	8
2.3	Toimintaterapeutin työn sisältö	8
2.3.1	Toimintamahdollisuuksien arviointi ja edistäminen	9
2.3.2	Toimintamahdollisuuksia edistävä neuvonta ja ohjaus sekä muu asiakastyö.....	10
2.3.3	Asiantuntija- ja koulutustehtävät	10
2.4	Toimintaterapian koulutukseen hakeutuminen.....	11
2.5	Toimintaterapeuttien työllistyminen ja asiakasryhmät	11
3	AIEMMAT TUTKIMUKSET AIHEESEEN LIITTYEN	13
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET	14
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	15
5.1	Tutkimusaineiston keruu	15
5.2	Aineiston analysointi	16
6	TULOKSET.....	18
6.1	Lähihoitajaopiskelijoiden taustatiedot	18
6.2	Lähihoitajaopiskelijoiden kokemus tietämyksestään koskien toimintaterapeutin ammattia	19
6.3	Lähihoitajaopiskelijoiden tiedonlähteet.....	20
6.4	Lähihoitajaopiskelijoiden käsitykset toimintaterapeutin ammatista.....	21
7	TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	28
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	30
8.1	Johtopäätökset tuloksista	30
8.2	Pohdinta	31
	LÄHTEET	34

LIITTEET

- Liite 1 Saatekirje
- Liite 2 Kysely

1 JOHDANTO

Toimintaterapialla on melko vakiintunut asema terveydenhuollon moniammatillisissa yhteisöissä. Tästä huolimatta toimintaterapeutti joutuu muiden tietämättömyyden vuoksi kertomaan usein, mitä toimintaterapia on. Toimintaterapeutti markkinoi jatkuvasti itse omaa osaamistaan ja ammattiaan. Mitä enemmän ammattia tuodaan esille, sitä enemmän tunnettuus kasvaa. Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry pyrkii aktiivisesti lisäämään toimintaterapian tunnettuutta, jotta tietoisuus kasvaisi ja alalle saataisiin lisää hakijoita. (TOImintaterapeutti 2011, 9; Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2008.) Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry ja liiton toiminnanjohtaja Leila Mäkelä toimivat opinnäytetyömme toimeksiantajina. Tutkimuksemme oli osa liitossa tehtävää strategiatyötä, jonka tavoitteena on vahvistaa ammattialan näkyvyyttä, tehdä tunnetuksi toimintaterapeutin ammatinkuvaa sosiaali- ja terveydenhuollon sektorilla sekä vaikuttaa toimintaterapiaan liittyvään päätöksentekoon. (Mäkelä 2012.)

Halusimme tutkimuksessamme kartoittaa toimintaterapian tunnettuutta. Tarkoituksenamme oli selvittää lähihoitajaopiskelijoiden käsityksiä toimintaterapeutin ammatista. Valitsimme tutkimuksen kohderyhmäksi Savon ammatti- ja aikuisopiston toisen ja kolmannen vuositason lähihoitajaopiskelijat, sillä valmistuttuaan he tulevat olemaan sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisia. He voivat myös mahdollisesti työskennellä samassa työpaikassa tai -yksikössä toimintaterapeutin kanssa tai hakeutua jatko-opintoina toimintaterapian koulutusohjelmaan. Lisäksi etenkin kuntoutukseen suuntautuvien lähihoitajien työnkuva voi olla samankaltainen kuin toimintaterapeutilla, sillä lähihoitaja ohjaa ja tukee kuntoutujaa omatoimisuuteen ja aktiivisuuteen eri kuntoutusmenetelmien avulla (Ammattinetti 2013a). Tällöin he myös melko varmasti työskentelevät osana moniammatillista tiimiä toimintaterapeuttien kanssa. Opinnäytetyösämme selvitimme, kokivatko lähihoitajaopiskelijat tuntevansa toimintaterapeutin ammattia ja mistä he olivat tietonsa ammatista saaneet. Pohdimme myös, oliko tietämys ammattiin liittyen realistinen ja yhtenevä todellisuuden kanssa. Tavoitteenamme oli tuottaa tutkimustietoa, jota Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry voi tarvittaessa hyödyntää tehdessään muutoksia toimintaterapeutin ammatin tunnettuuden lisäämiseksi. Tiedon lisääntyminen parantaa mahdollisesti toimintaterapian ammatin näkyvyyttä sekä lisää alalle hakeutuvien määrää.

2 TOIMINTATERAPEUTTI AMMATTINA

2.1 Toimintaterapia osana sosiaali- ja terveyshuoltoa

Toimintaterapeuttien maailmanjärjestön mukaan toimintaterapia määritellään asiakaslähtöiseksi terveydenhuollon ammattialaksi, joka huolehtii terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä toiminnan avulla (World Federation of Occupational Therapists 2010). Toimintaterapia on toiminnan terapeuttiseen käyttöön perustuvaa kuntoutusta, jossa tärkeää on terapeutin ja asiakkaan välinen vuorovaikutus ja yhteistyö. Kuntoutusalan ammattilaisiin lukeutuva toimintaterapeutti keskittyy työssään asiakkaan toimintakykyyn. Tavoitteena toiminnassa on aina asiakkaan omien toimintamahdollisuuksien parantaminen sekä jo olemassa olevan suoriutumiskyvyn tukeminen ja edistäminen. Asiakkaalle merkitykselliset ja tärkeät toiminnot ohjaavat terapiaa ja tavoitteena on, että asiakas selviytyisi arjestaan mahdollisimman itsenäisesti toimintakyvyn rajoitteistaan ja toimintaympäristöstään huolimatta. Toimintaan osallistumisen kautta asiakas voi kokea itsensä terveeksi ja hyvinvoivaksi sekä olla tyytyväinen omaan elämäänsä (College of Occupational Therapists 2010, 4). Toimintaterapiasta haetaan uusia, vaihtoehtoisia keinoja suoritua tärkeistä päivittäisistä toiminnoista, kuten työssä käymisestä ja itsestä huolehtimisesta. (Launiainen & Lintula 2003, 7-8.)

Peruseriaatteena toimintaterapiassa on asiakaslähtöisyys, joka käsittää asiakkaan autonomian ja ainutlaatuisuuden (Hautala, Hämäläinen, Mäkelä & Rusi-Pyykkönen 2011, 89–91). Toimintaterapian toteutuksessa on tärkeää nähdä asiakas samanarvoisena terapeutin kanssa. Yhdessä terapeutti ja asiakas suunnittelevat terapian, asettavat sille tavoitteet, toteuttavat sen ja lopuksi arvioivat toteutunutta terapiaprosessia. Tärkeä osa toimintaterapiaa on terapeutin toteuttama arviointi asiakkaasta. Tässä terapeutti voi hyödyntää asiakkaan läheisiä sekä hänen tukiverkostoaan. Toimintamahdollisuuksien ja toimintaterapian tarpeen arviointi onnistuu parhaiten asiakkaan luonnollisessa toimintaympäristössä. Kun arviointi on toteutettu, luodaan toimintaterapiasuunnitelma tavoitteineen, keinoineen sekä lähestymistapoineen. Tavoitteiden avulla pystytään seuraamaan mahdollista muutosta asiakkaan suoriutumisessa. Yhdessä toimintaterapeutti ja asiakas arvioivat jatkuvasti toimintaterapiaprosessia ja tavoitteiden toteutumista. Jotta terapian toimintamuodot tukevat asiakkaan kehitystä ja suoriutumista mahdollisimman hyvin, voidaan prosessiin tehdä tarvittaessa muutoksia. (Launiainen & Lintula 2003, 8.)

2.2 Toimintaterapeutin osaaminen ja työssä vaadittavat ominaisuudet

Toimintaterapiaa työkseen tekevä henkilö on laillistettu terveydenhuoltoalan ammattihenkilö, joka on suorittanut ammattiin johtavan koulutuksen. Oikeuden harjoittaa toimintaterapeutin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä Suomessa myöntää Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. (L 1994/559 § 5.) Ammatillisen osaamisen edellytyksenä on tuntee tietoperusta toimintaterapian etiikasta, teoriasta ja filosofiasista. Toimintaterapeuttikoulutuksessa harjoiteltuja työssä vaadittavia käytännön taitoja tulee kehittää jatkuvasti työelämässä. Toimintaterapeutti on itse vastuussa oman ammattitaitonsa kehittamisestä sekä ylläpitämisestä. Toimintaterapeutin pätevyys muodostuu siitä, että hän ymmärtää teorian, osaa käytännön ja pystyy tekemään työnsä eettisesti perustellen varmistaakseen asiakkaille laadulliset palvelut. (Terveysalan ammattikorkeakoulutus 2005 -työryhmä 2006, 99.)

Jokaisella toimintaterapeutilla on omat mielenkiinnon kohteensa ja he eroavat toisistaan persoonallisuutensa sekä taustojensa vuoksi. Kuitenkin kaikilla toimintaterapeuteilla on sisäinen halu auttaa muita. Usein toimintaterapeutit ovat luovia ajattelijoita, jotka nauttivat käsillä tekemisestä ja omaavat hyvät ongelmanratkaisutaidot. Ennen muiden ongelmista auttamista on toimintaterapeutin kuitenkin ensin kyettävä käsittelemään omat ongelmansa ja tunteensa. Toimintaterapiaa voi toteuttaa niin yksilöille kuin ryhmillekin. Työskentelyssä haetaan jatkuvasti uusia toimintatapoja sekä joustavia lähestymistapoja erilaisiin tilanteisiin. (Clifford O'Brien, Hussey & Sabonis-Chafee 2012, 5.) Toimintaterapeutilta vaadittavia ominaisuuksia ovat muun muassa pitkäjänteisyys, itsenäisyys sekä kärsivällisyys. Lisäksi toimintaterapeutin tulisi olla empaattinen ja yhteistyökykyinen. (Ammattinetti 2013b).

2.3 Toimintaterapeutin työn sisältö

Vuonna 2003 Suomen kuntaliitto julkaisi uudistetun painoksen toimintaterapianimikkeistöstä. Tämä nimikkeistö on toimintaterapeuttien työväline, joka ryhmittelee ja koostaa yhteen käytännön työhön sisältyvät toiminnot ja palvelut. Nimikkeistö siis kuvaa toimintaterapeutin työn sisältöä. (Holma 2003, 10–10.) Toimintaterapianimikkeistön rakenne on hierarkkinen ja se on jaettu kuuteen pääluokkaan. Jokainen pääluokka sisältää useita alaluokkia ja nämä alaluokat on jaettu osatoimintoihin. Pääluokat ovat T1 Toimintamahdollisuuksien arviointi, T2 Toimintamahdollisuuksien edistäminen, T3 Toimintamahdollisuuksia edistävä neuvonta ja ohjaus, T4 Toimintaterapian muu

asiakastyö, T5 Asiantuntija- ja koulutustehtävät ja T9 Johtaminen ja kehittäminen. (Harra 2003, 18.)

2.3.1 Toimintamahdollisuuksien arviointi ja edistäminen

Pääluokka T1 eli toimintamahdollisuuksien arviointi tarkoittaa asiakkaan toiminnan arvioimista suhteessa hänen ympäristöönsä. Arvioinnissa selvitetään esiarvioinnin lisäksi asiakkaan elämäntilanne sekä arvioidaan toimintakokonaisuuksien hallitsemista, ympäristössä selviytymistä, toimintavalmiuksia ja toiminnassa tarvittavia taitoja. Toimintamahdollisuuksien arviointi rakentaa pohjan toteutettavalle terapialle. (Harra 2003, 19.) Seuraava pääluokka on T2 eli toimintamahdollisuuksien edistäminen. Tämä käsittää kokonaisuudessaan kaiken sen monipuolisen toiminnan, jota toimintaterapeutti käyttää työssään. Terapian ja interventioiden tarkoituksena on parantaa asiakkaan mahdollisuuksia toimia omassa elämässään tasapainoisesti ja itsenäisesti. Toimintamahdollisuuksien edistäminen voi koostua yksittäisistä tapaamisista tai pidemmistä terapiajaksoista. Terapiassa hyödynnettävän toiminnan on oltava merkityksellistä asiakkaalle tämän toimintakyvyn edistämisen mahdollistamiseksi. Tällöin toiminnan tuottamat kokemukset vaikuttavat asiakkaan toimintaan sekä valintoihin. Terapiata tulee suorittaa ympäristössä, jota on mahdollista mukauttaa ja muuttaa asiakkaan tarpeiden mukaan. Terapian suunnittelussa on tärkeää tarjota asiakkaalle useita esimerkkejä ja vaihtoehtoja eri toimintamahdollisuuksista sen sijaan, että asiakkaalle luotaisiin suoraan valmis toimintamalli. Vuorovaikutus molempien osapuolien välillä vaikuttaa suuresti terapian kulkuun ja onnistumiseen. Terapian päättymiseen kuuluu aina lausunnon laatiminen, mutta tarvittaessa yhteenvetoja voi tehdä myös terapiaprosessin aikana. Lausunnossa käsitellään koko terapiaprosessi, jonka perusteella luodaan arvio mahdollisista jatkotarpeista. (Harra 2003, 19–20.)

Asiakkaan toimintamahdollisuuksien edistämisen keinoja toimintaterapiassa voivat olla esimerkiksi asunnon muutostöiden sekä apuvälinetarpeen arvioinnit. Toimintakykyä voidaan arvioida erilaisten pelien, testien sekä luovan toiminnan avulla. Myös erilaiset arjen toiminnot, kuten esimerkiksi itsestä huolehtiminen ja keittiötoimintojen harjoittelu voivat olla osa toimintaterapiaa. (Porvoon kaupunki 2013.) Toimintamahdollisuuksia voidaan toimintaterapiassa parantaa apuvälineiden lisäksi myös ortooseilla, joita ovat esimerkiksi erilaiset käsilastat. Toimintaterapeutti voi itse valmistaa ortooseja sekä apuvälineitä tai hyödyntää terapiassa markkinoilta löytyviä vaihtoehtoja. (Suomen Kuntaliitto & Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2003, 41.) Ortoosien avulla tuetaan, oiotaan, suojataan ja korjataan virheasentoja sekä epämuodostumia

kehossa tai sen eri osissa. Ortooseja ovat esimerkiksi korsetit, tukiliivit, kaulatuet ja sekä ylä- ja alaraajaortoosit. (Respecta 2013.)

2.3.2 Toimintamahdollisuuksia edistävä neuvonta ja ohjaus sekä muu asiakastyö

Kolmas pääluokka T3 on toimintamahdollisuuksia edistävä neuvonta ja ohjaus. Tämä luokka perustuu asiakkaan toimintamahdollisuuksien arviointiin. Neuvonta ja ohjaus käsittävät esimerkiksi asiakkaan taitojen ja toimintavalmiuksien parantamisen sekä ympäristössä selviytymisen ja apuvälineiden käytön edistämisen. Tarkoituksena on tuottaa asianmukaista tietoa niin asiakkaalle kuin hänen lähiomaisilleen, jotta esimerkiksi kuntoutukseen ja hoitoon liittyvät päätökset voitaisiin tehdä mahdollisimman itsenäisesti. Neuvonnassa toimintaterapeutti ohjeistaa asiakasta esimerkiksi tietyn apuvälineen hankinnassa. Ohjauksessa hän keskustelun keinoin auttaa asiakasta hahmottamaan tilanteita, joissa apuvälinettä tulisi käyttää. Neljäs pääluokka T4 käsittelee toimintaterapian muun asiakastyön, joita ovat esimerkiksi toimintamahdollisuuksien edistämiseksi tarvittavan informaation hankinta sekä toiminnan dokumentointi, yhteistyö asiakkaan ja hänen lähipiirinsä kanssa, konsultaatiot, lausunnot sekä neuvotteluihin osallistuminen. Dokumentointi helpottaa asiakkaan hoidon tulevaisuuden suunnittelua, päätösten tekoa sekä hallinnollisia asioita. Toimintaterapianimikkeistön hyödyntäminen sujuvoittaa terapiasta tiedottamista ja dokumentointia. Asiakkaalla on täysi oikeus näihin asiakirjoihin. (Harra 2003, 20–21.)

2.3.3 Asiantuntija- ja koulutustehtävät

Pääluokka T5 käsittelee asiantuntija- ja koulutustehtävät. Toimintaterapeutin työnkuva on monipuolistunut erilaisten asiantuntija- ja koulutustehtävien myötä. Tämä mahdollistaa toimintaterapeutin työskentelyn asiantuntijana oman työpaikkansa ulkopuolella sekä erilaisissa hankkeissa esimerkiksi työnohjaajana tai kouluttajana. Myös aineiston tuottaminen sekä julkaiseminen voivat kuulua osaksi asiantuntija- ja koulutustehtäviä. Viimeinen pääluokka on T9 eli johtaminen ja kehittäminen. Tämä pääluokka käsittelee niin johtamisen kuin ammattiosaamisen kehittämisen, kehittämis- ja tutkimustoiminnan, markkinoinnin, informoinnin sekä toimistotyöt. Oman toiminnan kehittäminen on toimintaverkoston laajentamisen, johtamisen sekä laadunhallintaan osallistumisen lisäksi osa toimintaterapeutin työtä. (Harra 2003, 21.)

2.4 Toimintaterapian koulutukseen hakeutuminen

Jotta toimintaterapeutin nimikettä voidaan käyttää, tulee ensin suorittaa toimintaterapeutin tutkinto aikuis- tai nuorisopuolella ammattikorkeakoulussa. (Launiainen & Lintula 2003, 8.) Suomessa toimintaterapeutiksi voi opiskella Saimaan ammattikorkeakoulussa Lappeenrannassa, Jyväskylän ammattikorkeakoulussa, Oulun seudun ammattikorkeakoulussa, Savonia-ammattikorkeakoulussa Kuopiossa ja Turun ammattikorkeakoulussa. Helsingissä koulutusta tarjoavat ammattikorkeakoulut Metropolia sekä Nylands svenska yrkeshögskola ARCADA. Koulutus kestää noin 3,5 vuotta ja vastaa laajuudeltaan 210 opintopistettä. (Suomen toimintaterapeuttiliitto ry 2010.) Fysioterapia, toimintaterapia, sosiaali- ja hoitotyö ovat koulutusohjelmia, joita pystyy opiskelemaan kaikissa edellä mainituissa seitsemässä ammattikorkeakoulussa. Ne ovat myös keston ja laajuuden puolesta samanarvoisia. Vuosien 2010 ja 2012 ensisijaisten hakijamäärien tilastoja tarkastellessa fysioterapia, hoitotyö ja sosiaali- ja hoitotyö olivat lähes poikkeuksetta toimintaterapian koulutusohjelmaa suositumpia kyseisissä ammattikorkeakouluissa. (Koulutusnetti 2013.)

Vuonna 2012 Savonia-ammattikorkeakoulun toimintaterapian koulutusohjelmaan hyväksytyistä hakijoista oli yhteensä 41. Paikan vastaanotti 35 henkilöä, joista kolme oli miehiä. Samana vuonna Metropolia ammattikorkeakouluun hyväksyttiin 30 hakijaa ja paikan vastaanotti 23 henkilöä, joista yksi oli mies. Toimintaterapian koulutusohjelmassa miesten hakijamäärät ovat lukuja tarkastellessa muidenkin ammattikorkeakoulujen kohdalla hyvin pieniä. (Koulutusnetti 2013.) Tämä puoltaa sitä, että toimintaterapian koulutusohjelma on naisvaltainen.

2.5 Toimintaterapeuttien työllistyminen ja asiakasryhmät

Toimintaterapeutit voivat työskennellä kunta-, yksityis- tai valtiosektorilla, itsenäisenä ammatinharjoittajana tai yrittäjänä. Tällä hetkellä toimintaterapeuttien suurin työnantaja on kunta tai kuntayhtymä, mutta työllistyminen yksityiselle sektorille ja yrittäjäksi on kasvussa. Kuntasektorilla isoin työllistäjä on erikoissairaanhoidon yksiköt, jotka lisäksi toimintaterapeutteja työllistää myös perusterveydenhuolto, sosiaalitoimi, opetustoimi ja kehitysvammahuolto. Valtiosektorille työllistyneet toimintaterapeutit voivat työskennellä esimerkiksi opetustoimissa tai oikeustoimissa, kuten vankilassa. Yksityisen sektorin työllistymismahdollisuuksia tarjoavat erilaiset järjestöt ja kuntoutuslaitokset. (Vehkaperä 2007, 20–22.) Konkreettisia esimerkkejä eri sektoreiden työpaikoista ovat muun muassa sairaalat, koulut ja päiväkodit (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2013).

Tuoreimman tiedon mukaan toimintaterapeuteista vain 2 % on työttöminä (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2012).

Toimintaterapeutin asiakasryhmiä voivat olla lapset, nuoret, aikuiset sekä vanhukset. Asiakkailla voi olla hyvin erilaisia ongelmia, jotka vaikeuttavat päivittäisistä toiminnoista suoriutumista. Ongelmat voivat ilmetä fyysisessä, kognitiivisessa, psyykkisessä sekä psykososiaalisessa toimintakyvyssä. Ongelmat voivat johtua esimerkiksi sairaudesta, onnettomuudesta tai traumaattisista kokemuksista. Vuonna 2007 tehdyn tutkimuksen mukaan yleisimpiä toimintaterapeutin asiakasryhmiä lääketieteellisiltä erikoisaloilta olivat psykiatriset potilaat, neurologiset potilaat, fysiatriiset potilaat sekä pediatriiset potilaat. Toimintaterapeutteja työskentelee myös lääkinnällisen kuntoutuksen ulkopuolella, jolloin kaikilla asiakkailla ei välttämättä ole lääketieteellistä diagnoosia. (Clifford O'Brien & Hussey 2012, 5; Vehkaperä 2007, 20–22.)

3 AIEMMAT TUTKIMUKSET AIHEESEEN LIITTYEN

Itse toimintaterapian tunnettuuden tutkimiseen liittyviä tutkimuksia ei ole aiemmin tehty, mutta samankaltaisia aiheeseen liittyviä tutkimuksia löytyi muutama. Jordaniassa tutkittiin vuonna 2010 terveysalan ammattilaisten käsityksiä toimintaterapiasta. Tuloksista saatiin selville, että tietämys toimintaterapeutin työnkuvasta oli melko yhtenevä todellisuuden kanssa. Enemmistö vastaajista myönsi toimintaterapian olennaiseksi ja tärkeäksi osaksi kuntoutustiimiä. Johtopäätökset tutkimuksesta viittasivat siihen, että muutoksia tulisi tehdä koulutusten sisältöjen osalta, jotta toimintaterapian toimenkuvan tunnettuutta saataisiin esille jo opiskeluaikana muiden terveysalan ammattilaisten piirissä. (Alheres & Nikopoulos 2011, 778–786.) Myös Australiassa tutkittiin hoitajien olettamuksia toimintaterapeutin työnkuvasta mielenterveyskuntoutujien kanssa. Tutkimuksen tulokset viittasivat siihen, etteivät hoitajat olleet tietoisia toimintaterapeutin roolista kuntoutuksessa. Hoitajat olivat myös epävarmoja siitä, millä tavalla toimintaterapeutin kanssa työskennellessä tuli toimia. Kaikki tutkimukseen osallistuneet tunnistivat tarpeen lisätä kommunikaatiota sekä yhteistyötä hoitajien ja toimintaterapeuttien välillä. Lisäksi hoitajat kaipasivat selkeitä määritelmiä toimintaterapeutin roolille sekä muutoksia koulutuksen sisältöön sen osalta, kuinka toimintaterapeuttien kanssa tulisi toimia. (Smith & Mackenzie 2011, 251–260.)

Ruotsalaisessa tutkimuksessa käsiteltiin sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden käsityksiä toistensa ammatinkuvasta. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata kuinka hoitotyön, toimintaterapian ja sosiaalityön opiskelijat mielsivät oman sekä toistensa ammatit. Tuloksista ilmeni suurta vaihtelua sen suhteen, kuinka opiskelijat mielsivät ammatit niihin liittyvien tehtävien, tiedon, vastuiden ja arvojen osalta. (Lidskog, Löfmark & Ahlström 2008, 521–533.) Ensihoitajahoitajaopiskelijat tutkivat kyselyllä kuopiolaisten abiturienttien käsityksiä ensihoitajan ammatista, alan ominaispiirteistä, alalla tarvittavista ominaisuuksista sekä alan merkityksestä yhteiskunnassa. Tutkimuksessa kartoitettiin myös heidän tiedonlähteitään. Tutkimuksella tuotettiin tietoa Savonia-ammattikorkeakoululle mahdollista alan markkinointia varten. Tutkimuksessa todettiin, että abiturientit tunsivat ensihoidon alaa melko realistisesti, mutta muutaman tärkeän piirteen kohdalla esiintyi tietämättömyyttä. Tärkeiksi tiedon lähteiksi nousivat media, kuten internet, kaverit sekä oma ja läheisten kokemus. (Karttunen, Koljonen & Seppä 2011, 31–32.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tutkimuksemme tarkoitus oli selvittää, kuinka lähihoitajaopiskelijat kokivat tuntevansa toimintaterapeutin ammattia. Tutkimme lähihoitajaopiskelijoiden käsityksiä toimintaterapeutin ammatista survey-tutkimuksella käyttäen sähköistä kyselylomaketta (Liite 2). Tutkimuksemme on osa Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry:n strategiatyötä. Tavoitteenamme oli tuottaa tutkimustietoa, jota Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry voi tarvittaessa hyödyntää tehdessään muutoksia toimintaterapeutin ammatin tunnettuuden lisäämiseksi. Tiedon lisääntyminen parantaa toimintaterapian ammatin näkyvyyttä ja mahdollisesti lisää alalle hakeutuvien määrää. Tutkimuskysymyksemme tutkimuksemme olivat:

- 1. Kokivatko lähihoitajaopiskelijat tuntevansa toimintaterapeutin ammattia?*
- 2. Mistä lähihoitajaopiskelijat olivat saaneet tietoa toimintaterapeutin ammatista?*
- 3. Millaiset olivat lähihoitajaopiskelijoiden käsitykset toimintaterapeutin ammatista?*

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Päädyimme kvantitatiiviseen tutkimukseen, koska halusimme selvittää mahdollisimman monen henkilön käsityksen toimintaterapeutin ammatista. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla ratkaistaan prosenttiosuuksia sekä lukumääriä käsitteleviä kysymyksiä. Tutkimuksen otoksen tulee olla tarpeesi suuri ja edustava. Vastausvaihtoehdot asetetaan tutkimuslomakkeisiin valmiiksi ja tulokset voidaan esittää myös taulukoiden sekä kuvioiden avulla. (Heikkilä 2008, 16.) Kyselylomake on yleisin määrällisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmä. Survey – tutkimuksessa kysely on standardoitu, eli kaikilta kyselyyn vastaajilta kysytään täysin samat asiat samalla tavalla esitettynä. Survey – tutkimuksessa vastaajat lukevat ja vastaavat itse kysymyksiin, mikä mahdollistaa tutkimuksen toteuttamisen hajanaiselle ja suuremmalle joukolle. Kyselyyn vastataan aina anonyyminä. (Vilkkä 2005, 73–74.) Tutkimuksemme määritellään kvantitatiiviseksi, koska teetimme kyselyn suurelle joukolle ja käytimme aineiston keruuseen kyselylomaketta. Kyselylomakkeessa (Liite 2) kaikilta vastaajilta kysyttiin samat asiat, vastausvaihtoehdot asetettiin valmiiksi ja vastaaminen tapahtui anonyyminä. Tutkimuksessamme oli mukana myös kaksi avointa kysymystä, joten siinä esiintyy myös kvalitatiivisen tutkimuksen piirteitä. Kyselyn avulla saimme selville prosenttiosuuksia ja tulokset voitiin esittää taulukoilla.

5.1 Tutkimusaineiston keruu

Aloitimme tutkimuslupien hankkimisen tutkimuksemme toteutusta varten helmikuun lopulla vuonna 2013. Olimme yhteydessä Pohjois-Savon ammatti- ja aikuisopiston rehtoriin, jolta haimme tutkimusluvut virallisten papereiden muodossa kirjeitse. Tutkimusluvut saimme vuoden 2013 huhtikuussa. Tämän jälkeen kysely toteutettiin toisen ja kolmannen vuoden lähihoitajaopiskelijoille Pohjois-Savon alueella Iisalmen, Kuopion ja Varkauden koulutusalan yksiköissä. Sähköisessä muodossa toteutettava kysely on taloudellinen ja tulokset ovat helposti analysoitavissa (Valli 2010, 111). Lähetimme kyselylomakkeen (Liite 2) sähköpostitse saatekirjeen (Liite 1) kera kohderyhmälle. Saatekirjeen tehtävä on kertoa tutkimuksen tärkeydestä ja tarkoituksesta sekä motiivoida kyselyyn vastaajaa osallistumaan tutkimukseen (Vilkkä 2005, 152). Annoimme vastausaikaa kyselyyn ensin viikon. Vastausten pienen määrän vuoksi lisäsimme vastausaikaa toisella viikolla ja lähetimme muistutusviestin sähköpostitse kohderyhmälle kyseisen viikon alussa. Kyselylomake (Liite 2) luotiin sähköiseen muotoon Webropol-kyselytyökalulla. Kysymykset pohjautuivat koottuun teorian tietoon ja ne laadittiin huolellisesti tavoitteiden ja tutkimusongelmien perusteella. Kysymyksillä selvi-

tettiin lähihoitajaopiskelijoiden taustatietoja, tiedonlähteitä, heidän kokemuksiinsa tietämyksen määrästä toimintaterapeutin ammattia koskien sekä heidän käsityksiään toimintaterapeutin ammatista ja työnkuvasta. Kyselylomakkeemme (Liite 2) kysymykset muodostuivat suurimmaksi osaksi 5-portaisista Likert-asteikollisista kysymyksistä, koska ne soveltuivat kyselymme tarkoitukseen parhaiten. Mielipiteitä ja asenteita kartoittaessa käytetään kyselyssä usein Likertin asteikkoa, jossa asteikon keskimäinen vaihtoehto on ”en osaa sanoa” ja näin pariton määrä vastausvaihtoehtoja tarjoaa vastaajalle mahdollisuuden olla kertomatta mielipidettään (Valli 2007, 115–117).

Lisäksi käytimme strukturoituja valmiita vastausvaihtoehtoja sekä kyllä-ei – kysymyksiä. Strukturoiduissa kysymyksissä on valmiiksi asetetut vastausvaihtoehdot ja niihin on nopea vastata (Heikkilä 2008, 50–51). Kysymysten asetteluun voi kuviteltujen vastausten pohjalta luoda valmiit vastausvaihtoehdot, jos tutkija tietää, millaisia vastuksia vastaajat tuottavat. Vastauksissa on tärkeää tarjota jokaiselle vastaajalle sopiva vaihtoehto, joten joukkoon tulee usein lisätä myös vaihtoehto ”muu, mikä?”. (Valli 2007, 123.) Näiden ominaisuuksien avulla saimme tehtyä kyselyn, johon vastaaminen oli nopeaa ja helppoa. Mukana oli myös kaksi avointa kysymystä, joilla selvitettiin tarkemmin vastaajien mielikuvia toimintaterapeutista. Kyselylomakkeen (Liite 2) selkeyttä ja toimivuutta testasimme pilottikyselynä viidellä henkilöllä ennen tutkimuksen toteutusta. Henkilöt olivat meidän tuttaviamme, joilla ei ollut tarkkaa käsitystä toimintaterapeutin ammatista. Kävimme kyselyn vastaukset läpi heidän kanssaan. Keräsimme suullisesti kokemuksia kyselystä ja kirjoitimme niitä ylös. Pilottikyselyssä esiintyi väärinymmärryksiä kysymyksissä muutaman vastaajan kohdalla. Lisäksi muutamien kysymysten välillä ilmeni toistoa. Tästä johtuen muokkasimme kysymyksiä selkeämmiksi muuttamalla väittämät kyselyssämme myönteiseen muotoon sekä karsimme melkein samaa asiaa kartoittavat kysymykset pois.

5.2 Aineiston analysointi

Webropol- kyselystä saatu aineisto analysoitiin SPSS -tilasto-ohjelmalla. Tällä ohjelmalla saimme luokiteltua ja tilastoitua kerätyn aineiston. Teimme kaikista vastauksista frekvenssitaulukot, joissa tulokset on esitetty prosenttein ja lukumäärin. Tulosten analysointivaiheessa yhdistimme 5-portaisten likert-asteikollisten kysymysten vastausvaihtoehdot analysoinnin helpottamiseksi. Yhdistimme vastausvaihtoehdot ”täysin samaa mieltä” ja ”jokseenkin samaa mieltä” yhdeksi vastausvaihtoehdoksi, kuin myös vaihtoehdot ”täysin eri mieltä” ja ”jokseenkin eri mieltä”. Avointen kysymysten analysoinnissa käytettiin sisällönanalyysia. Tarkoituksena sisällönanalyysissa on koota yhteen ja kuvata tutkittavana olevaa ilmiötä tiiviisti. Sisällönanalyysista saatujen tut-

kimustulosten pohjalta on mahdollista tehdä johtopäätöksiä aiheeseen liittyen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103.) Sisällönanalyysissa aineistoon perehdytään etsien pelkistettäviä ilmaisuja, samankaltaisuuksia sekä eroavaisuuksia. Ryhmitellyn aineiston ilmaisut yhdistetään alaluokiksi ja ne yhdistetään jälleen yläluokiksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–109). Jotta luokittelu onnistuisi, on etukäteen käytävä läpi saadut vastaukset ja tarkastella millaisia luokkia vastauksissa esiintyy. (Valli 2007, 124.) Avointen kysymysten kohdalla käytimme luokittelua, jossa samankaltaiset vastaukset kerättiin teemoittain omiin osioihin, joista koottiin yhteenveto.

6 TULOKSET

Kysely lähetettiin 529 lähihoitajaopiskelijalle, joista 63 vastasi kyselyyn. Tällöin vastausprosentti oli 11,9 %. Lisäksi 26 opiskelijaa oli avannut kyselyn, mutta jättänyt vastaamatta siihen.

6.1 Lähihoitajaopiskelijoiden taustatiedot

Kyselyyn vastanneista yli 90 % oli naisia. Vastajista suurin osa oli 18–23 –vuotiaita. Tutkimukseen vastanneista 29 (46 %) opiskeli toisella vuosikurssilla ja 34 kolmannella vuosikurssilla (54 %). (Taulukko 1.)

Suurimmalla osalla vastaajista viimeisin suoritettu tutkinto oli peruskoulu. Peruskoulun lisäksi viimeisimmäksi tutkinnoksi opiskelijat ilmoittivat ammattikoulun, lukion ja jonkin muun. Mikäli opiskelija valitsi edellisessä kohdassa vaihtoehdon ”joku muu”, pyydettiin häntä tarkentamaan asiaa avoimessa kysymyksessä. Siinä esille tulleita tutkintoja olivat kodinhoitaja, yo-merkonomi ja terveydenhuoltoalan perustutkinto. Lisäksi muita vastauksia olivat kauppakoulu, rakennusmaalauk, ammattitutkinto, liikunnan ammattitutkinto, ammattikorkeakoulu ja talouskoulu. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneiden sukupuoli, ikä ja viimeisin koulutus (n=63).

		n	%
Sukupuoli	Nainen	57	90,5
	Mies	6	9,5
Ikä	Alle 18	3	4,8
	18–23	32	50,8
	24–30	7	11,1
	Yli 30	21	33,3
Viimeisin koulutus	Peruskoulu	28	44,4
	Lukio	8	12,7
	Ammattikoulu	16	25,4
	Joku muu	11	17,5

Kyselyyn vastanneista opiskelijoista 9,5 % ilmoitti, että joku heidän lähipiiristään tai tuttavistaan työskenteli toimintaterapeutina. Prosentuaalisesti saman verran vastaa-

jista vastasi, että joku heidän lähipiiristään tai tuttavistaan opiskeli toimintaterapeutiksi. (Taulukot 2 ja 3)

Taulukko 2. Kyselyyn vastanneiden perheenjäsenten tai tuttavien työskenteleminen toimintaterapeutina (n=63).

Perheenjäsenen tai tuttavan työskenteleminen toimintaterapeutina	n	%
Kyllä	6	9,5
Ei	57	90,5
Yhteensä	63	100,0

Taulukko 3. Kyselyyn vastanneiden perheenjäsenten tai tuttavien opiskeleminen toimintaterapeutiksi (n=63).

Perheenjäsenen tai tuttavan opiskeleminen toimintaterapeutiksi	n	%
Kyllä	6	9,5
Ei	57	90,5
Yhteensä	63	100,0

6.2 Lähihoitajaopiskelijoiden kokemus tietämyksestään koskien toimintaterapeutin ammattia

Kyselyssä vastaajat arvioivat sen hetkistä tietämystään toimintaterapeutin ammatista. Kolme vastaajaa (4,8 %) koki tietävänsä paljon toimintaterapeutin ammatista. 15,9 % vastasi, ettei tiennyt lainkaan toimintaterapeutin ammatista. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Kyselyyn vastanneiden oma näkemys tietämyksestään koskien toimintaterapeutin ammattia (n=63).

Tietämyksen määrä	n	%
Paljon	3	4,8
Jonkin verran	27	42,9
Vähän	23	36,5
En ollenkaan	10	15,9
Yhteensä	63	100,0

6.3 Lähihoitajaopiskelijoiden tiedonlähteet

Kyselyyn vastanneista hieman yli puolet (52,4 %) olivat saaneet tietoa toimintaterapeutin ammatista ja loput eivät. (Taulukko 5.)

Taulukko 5. Kyselyyn vastanneiden aikaisempi tiedonsaanti (n=63)

Tiedonsaanti	n	%
Kyllä	33	52,4
En	30	47,6
Yhteensä	63	100,0

Eniten vastaajat olivat saaneet tietoa toimintaterapeutin ammatista opintojensa kautta (36,5 %) ja vähiten opinto-ohjaajalta (3,2 %) . (Taulukko 6.)

Taulukko 6. Kyselyyn vastanneiden tiedonlähteet

Tiedonlähteitä	n	%
Lähipiiristä	8	12,7
Opinto-ohjaajalta	2	3,2
Ammatinvalintaoppaasta	4	6,3
Lehdistä	5	7,9
Internetistä	8	12,7
Televisiosta	3	4,8
Olen itse käynyt toimintaterapiassa	4	6,3
Opintojen kautta	23	36,5
Jostain muualta, mistä?	10	15,9

Toiseksi eniten vastaajat olivat saaneet tietoa ammatista jostain muualta. Tarkentavassa kysymyksessä he ilmoittivat saaneensa tietoa työssäoppimisjaksojen, erilaisten esitteiden sekä töiden kautta. Moni vastasi oman lapsensa käyneen toimintaterapiassa.

6.4 Lähihoitajaopiskelijoiden käsitykset toimintaterapeutin ammatista

Toimintaterapeutin työpaikoista kysyttäessä todennäköisimpinä toimintaterapeutin työpaikkoina pidettiin kuntoutuslaitosta (98,4 %), sairaalaa (93,7 %) ja yksityisenä yrittäjänä toimimista (93,7 %). Eniten epäröintiä esiintyi vaihtoehdoissa vankilan ja koulun kohdalla. (Taulukko 7.)

Taulukko 7. Kyselyyn vastanneiden käsitykset toimintaterapeutin työpaikoista.

Toimintaterapeutin työpaikat	voi työs-		ei voi		en osaa	
	kennellä		työskennellä		sanoa	
	n	%	n	%	n	%
Päiväkoti	54	85,7	2	3,2	7	11,1
Sairaala	59	93,7	1	1,6	3	4,8
Koulu	48	76,2	5	7,9	10	15,9
Kuntoutuslaitos	62	98,4	1	1,6	0	0
Vankila	45	71,4	3	4,8	15	23,8
Järjestöt	53	84,1	1	1,6	9	14,3
Yksityinen yrittäjä	59	93,7	2	3,2	2	3,2

Toimintaterapeutin asiakasryhmiä kartoittaessa vastausvaihtoehdoista lapset, nuoret, aikuiset ja vanhukset saivat suunnilleen saman verran kannatusta vastausprosentin vaihdellessa 3,1 prosenttiyksikköä. (Taulukko 8.)

Taulukko 8. Kyselyyn vastanneiden käsitykset toimintaterapeutin asiakasryhmistä.

Toimintaterapeutille kuuluvat asiakasryhmät	n	%
Lapset	58	92,1
Nuoret	60	95,2
Aikuiset	59	93,7
Vanhukset	58	92,1

Vastaajista yli 90 % piti terapian toteuttamista, toimintakyvyn arviointia sekä kotikäyntejä toimintaterapeutin työtehtävinä. Eniten hajontaa vastauksissa oli psykoterapian toteuttamisen kohdalla, jossa vastausten määrä jakautui melko tasaisesti jokaisen vastausvaihtoehdon kohdalla. Lausuntojen kirjoittamisen ja apuvälinetarpeen arvioinnin kohdalla vastaajat olivat pääosin sitä mieltä, että ne kuuluivat työtehtäviin, mutta niiden osalta esiintyi myös hajontaa vastauksissa. (ks. tarkemmin taulukko 9.)

Taulukko 9. Kyselyyn vastanneiden käsitys toimintaterapeutin työtehtävistä.

Työtehtävät	Kuuluu työtehtäviin		Ei kuulu työtehtäviin		En osaa sanoa	
	n	%	n	%	n	%
Toimintakyvyn arviointi	60	95,2	0	0	3	4,8
Lausuntojen kirjoittaminen	46	73,0	4	6,3	13	20,6
Terapian toteuttaminen	63	100,0	0	0	0	0
Kotikäynnit	57	90,5	0	0	6	9,5
Apuvälinetarpeen arviointi	53	84,1	3	4,8	7	11,1
Psykoterapian toteuttaminen	15	23,8	21	33,3	22	34,9

Toimintaterapeutin työssä vaadittavista ominaisuuksista kysyttäessä lähes kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että hyvät vuorovaikutustaidot, pitkäjänteisyys, yhteistyökyky sekä hyvät ohjaamistaidot kuuluvat työssä vaadittaviin ominaisuuksiin. Ominaisuuksissa hyvä fyysinen kunto sekä kädentaidot ilmeni muita vaihtoehtoja enemmän hahjontaa. (Taulukko 10.)

Taulukko 10. Kyselyyn vastanneiden käsitys toimintaterapeutin työssä vaadittavista ominaisuuksista

Vaadittava ominaisuus	Samaa mieltä		Eri mieltä		En osaa sanoa	
	n	%	n	%	n	%
Hyvä fyysinen kunto	51	81,0	7	11,1	5	7,9
Kädentaidot	54	85,7	3	4,8	6	9,5
Hyvät vuorovaikutustaidot	62	98,4	0	0	1	1,6
Pitkäjänteisyys	62	98,4	0	0	1	1,6
Yhteistyökyky	62	98,4	0	0	1	1,6
Hyvät ohjaamistaidot	62	98,4	0	0	1	1,6

Valmiiksi annettujen vastausvaihtoehtojen lisäksi vastaajat saivat tuoda esille avoimessa kysymyksessä muita mielestään toimintaterapeutin työssä vaadittavia ominai-

suuksia. Tähän saatiin vastauksiksi empaattisuus, luovuus, ihmisläheisyys, itsevarmuus sekä positiivisuus.

Jokainen vastaajista oli sitä mieltä, että kehitysvammaiset ovat yksi toimintaterapeutin asiakasryhmistä. Vastaajista yli 90 % oli samaa mieltä väittämistä, joiden mukaan asiakkaan lähipiiri on toimintaterapeutin tärkeä yhteistyökumppani, toimintaterapia on asiakaslähtöistä ja asiakas osallistuu oman terapiansa suunnitteluun. Ryhmien pitäminen sekä ruuanlaitto osana toimintaterapiaa olivat myös väittämiä, joihin yli 90 % vastasi myöntävästi. (Taulukko 11.) Vastaajista lähes 60 % ei osannut sanoa, oliko toimintaterapeuttien työllisyystilanne huono. Miltei puolet vastaajista oli sitä mieltä, ettei käsilastojen valmistaminen kuulu toimintaterapeutin työhön. Saman verran vastaajista valitsi vaihtoehdon ”en osaa sanoa”. Yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, ettei toimintaterapiaprosessi voi kestää vain yhtä tapaamiskertaa. (Taulukko 11.)

Taulukko 11. Vastaukset väittämiin koskien toimintaterapian ammattia

Väittämät	Samaa mieltä		Eri mieltä		En osaa sanoa	
	n	%	n	%	n	%
Toimintateraputti voi tehdä asunnonmuutostarpeen arvioinnin	33	52,4	5	7,9	25	39,7
Asiakas osallistuu oman toimintaterapiansa suunnitteluun	58	92,1	2	3,2	3	4,8
Toimintaterapiaa opiskellaan ainoastaan aikuispuolen koulutuksessa	10	15,9	26	41,3	27	42,9
Toimintaterapeutti voi pitää erilaisia ryhmiä	62	98,4	0	0	1	1,6
Toimintaterapeutin työ on pääasiassa vuorotyötä	10	15,9	32	50,8	21	33,3
Suurin osa toimintaterapeuteista on miehiä	3	4,8	44	69,8	16	25,4
Toimintaterapeutti voi työskennellä sairaanhoitajan sijaisena	1	1,6	43	68,3	19	30,2
Toimintaterapian koulutusohjelma on hoitotyön koulutusohjelmaa suositumpi	4	6,3	27	42,9	32	50,8
Toimintaterapeutti voi työskennellä erikoissairaanhoidossa	41	65,1	8	12,7	14	22,2
Asiakkaan lähipiiri on toimintaterapeutin tärkeä yhteistyötaho	60	95,2	1	1,6	2	3,2
Kehitysvammaiset ovat yksi toimintaterapeutin asiakasryhmistä	63	100,0	0	0	0	0
Toimintaterapia on aina asiakaslähtöistä	61	96,8	1	1,6	1	1,6
Ruuanlaitto voi olla osa toimintaterapiaa	58	92,1	0	0	5	7,9
Toimintaterapeuttien työllisyystilanne on huono	12	19,0	14	22,2	37	58,7
Toimintaterapeutti on kuntoutusalan ammattilainen	55	87,3	3	4,8	5	7,9
Toimintaterapiaprosessi voi kestää vain yhden tapaamiskerran ajan	12	19,0	35	55,6	16	25,4
Käsilastojen tekeminen	8	12,7	28	44,4	27	42,9

Vastaajilta kysyttiin avoimen kysymyksen kautta, mitä sana toimintaterapeutti toi heidän mieleensä. Lähihoitajaopiskelijoiden vastauksista näkyi, että sana toimintaterapeutti miellettiin vahvasti kuntoutukseen:

”Toimintaterapia, jossa kuntoutetaan ihmistä fyysisesti, psyykkisesti, sosiaalisesti ja kognitiivisesti”

”Toimintaterapeutti työskentelee laajasti eri-ikäisten asiakkaiden parissa ja on kuntoutuksen ammattilainen”

Vastauksissa sana toimintaterapeutti liitettiin toiminnan kautta tapahtuvaan kuntoutukseen:

”Henkilö, joka kuntouttaa ihmistä toiminnallisten menetelmien avulla (esimerkiksi leikin avulla)”

”Henkilö joka opastaa asiakasta tekemään tavoitteellisesti asioita toiminnan kautta”

Myös luovuus ja ryhmien pitäminen yhdistettiin sanaan toimintaterapeutti useissa vastauksissa:

”Toimintaa ohjaava henkilö tietynlaiselle henkilölle tai ryhmälle”

”Toimintaterapeutti kuntouttaa ja auttaa niitä tarvitsevia erilaisin keinoin ja menetelmin, esim. toteuttaa taideterapiaa”

Osalle vastaajista apuvälineet sekä asunnonmuutostyöt kytkeytyivät sanaan toimintaterapeutti:

”Toimintaterapeutti ohjaa asiakkaita arkipäivän asioissa ja neuvoo uusien tekniikoiden opettelemisessa ja apuvälineiden käytöstä, jos esim. pukeutuminen ei onnistu enää”

”Hän voi esim. kartoittaa kodin muutostöiden tarvetta AVH-kuntoutujalla”

Muutama lähihoitajaopiskelijoista vastasi asiakkaan ohjauksen ja neuvonnan liittyvän toimintaterapeutin työhön:

"Eri toimintojen ohjausta opastusta ja neuvontaa"

"Tekee myös yksilöllisiä suunnitelmia ja antaa ohjeita erityislapsen hoitoon esim. päiväkodissa"

"Antaa ohjeita jos on esim. liikuntarajoitteita tai motoriikan ongelmia"

7 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimus on eettisesti hyvä, kun se noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Eettisyys työskentelyssä näkyy ensisijaisesti jo aihevalinnassa, sillä tutkimuskohteen valinnassa pohditaan, miksi tutkimukseen ryhdytään ja kenen ehdoilla aihe valitaan. (Hirsjärvi Remes & Sajavaara 2009, 23–24.) Tämä toteutui tutkimuksessamme, sillä lähtökohteisesti halusimme tuottaa tietoa, jolla pystyttäisiin vaikuttamaan alamme esille tuomiseen ja näkyvyyteen. Tämän aiheen pystyimme liittämään Suomen toimintaterapeuttiliitto ry:ssä meneillä olevaan strategiatyöhön, joka käsitteli aihetta.

Tutkimuksen kysymysten asettelu ja tavoitteet, tulosten esittäminen, aineiston säilytys sekä aineiston kerääminen ja käsittely tulisi tehdä siten, etteivät ne loukkaa tutkimuksen kohderyhmää ja tiedeyhteisöä. Määrällisen aineiston anonymisoinnissa tutkijan tulee kunnioittaa ihmisten yksityisyyttä niin, ettei kukaan ole tunnistettavissa ja aineistoa tulee käsitellä, säilyttää ja hävittää siten, etteivät ne joudu ulkopuolisten käsiin tai ettei niitä käytetä väärin. Kaikkeen tiedon keräämiseen tulee hankkia kirjallisesti tutkimusluvat. (Vilka 2007, 89–90, 95.) Tutkimusta tehdessä noudatimme eettisiä ohjeita. Lähetimme sähköisen kyselylomakkeen tutkimusryhmälle sähköpostiosoitteisiin, joista ei ilmennyt heidän henkilötietojaan. Kyselyyn osallistuneiden henkilöiden anonyymius taattiin koko tutkimuksen ajan ja sähköinen kysely poistettiin opinnäytetyön valmistuttua. Webropol-tunnukset olivat ainoastaan meidän tiedossa, joten kukaan ulkopuolisella ei ollut mahdollisuutta päästä käsiksi tutkimusaineistoon.

Tutkittavilla on aina oikeus kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta. Mitä tarkemmin tutkittava saa informaatiota tutkimukseen osallistumisesta, sitä todennäköisemmin hän myös osallistuu tutkimukseen. (Vilka 2007, 101.) Kyselyymme osallistuminen oli vapaaehtoista. Saatekirjeessä kerroimme lähihoitajaopiskelijoille tutkimuksen tarkoituksesta ja siitä, mihin saatua tietoa käytettäisiin. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavat vastausprosentti, edustava ja tarpeeksi suuri otos sekä tutkimusongelmat kattavat kysymykset. Heikkilän (2008, 188) mukaan tutkimuksen luotettavuuden kannalta korkea vastausprosentti on tärkeä. Tämä ei toteutunut tutkimuksessamme, sillä vastausprosentti oli 11,9 %. Kysymyksiä suunnitellessa tarkistimme, että jokainen kysymys antaa meille tietoa johonkin tutkimuskysymykseemme. Lisäksi testasimme kyselyä viidellä koehenkilöllä saadaksemme tietoa kyselyn toimivuudesta.

Jotta tutkimus olisi validi, on sen kyettävä mittaamaan sitä, mitä tutkimuksessa on haluttu mitata. Validiuteen vaikuttaa se, kuinka tutkija on onnistunut esittämään kysymykset ja käsitteet arkikielellä siten, että ne ovat jokaisen ymmärrettävissä samalla tavalla. (Vilkkä 2007, 150.) Kuten jokaiselle ammatille on ominaista, myös toimintaterapeuteilla on omia ammattisanoja. Kyselyä laatiessamme vältimme ammattisanojen käyttöä, jotta jokainen voisi ymmärtää kysymykset samalla tavalla. Näin pienensimme kysymysten väärinymmärtämisen riskiä. Esimerkiksi likert – asteikollisissa kysymyksissä käytimme vain myönteisessä muodossa olevia väitelauseita, jotta vastaaminen olisi selkeämpää. Henkilöt, jotka testasivat kyselymme aikaisemmin, vastasivat kielteisessä muodossa oleviin väittämiin päinvastoin, kuin olivat asiasta ajatelleet.

Reliabiliteetti tarkoittaa tulosten pysyvyyttä eli sitä, saako useammalla peräkkäisellä tutkimuskerralla vastaavanlaisia ei-sattumanvaraisia tuloksia. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa ominaista on myös tulosten vertaileminen aiemmin tehtyihin tutkimustuloksiin. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Aikaisempia tutkimuksia aivan samasta aiheesta ei ole tehty, joten varmuus tutkimuksemme reliabiliudelle saadaan vasta kun aihetta tutkitaan tulevaisuudessa uudelleen. Pystyimme kuitenkin vertailemaan tutkimuksemme tuloksia samankaltaisten tutkimusten tuloksiin. Alhaisella vastausprosentilla oli vaikutusta merkittävien ja yleistettävien johtopäätösten tekemiselle tutkimuksesta sekä siihen, saisiko tutkimuksestamme suuremmalla vastausprosentilla eriäviä tuloksia.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

8.1 Johtopäätökset tuloksista

Valtaosa lähihoitajaopiskelijoista koki tuntevansa toimintaterapeutin ammattia jonkin verran tai vähän. Kolme vastaajaa koki tuntevansa ammattia paljon ja kymmenen koki, ettei tietämystä alasta ollut lainkaan. Kyselyyn vastanneista lähihoitajaopiskelijoista vähän yli puolet oli saanut tietoa toimintaterapeutin ammatista ja noin kolmas osa vastasi saaneensa tietoa opintojen kautta. Vaikkei kaikilla tietoa toimintaterapeutin ammatista oman kokemuksen mukaan ollut, olivat käsitykset ammatista kyselystä saatujen tulosten perusteella enimmäkseen realistiset. Lähipiirissä toimintaterapeutina työskentelevän tai toimintaterapeutiksi opiskelevan henkilön vaikutusta vastaajien oikeanlaisiin käsityksiin ei voitu saatujen tulosten perusteella verrata. Myöskään vuositason merkitystä käsityksiin ei pystytty vertailemaan, sillä merkittävää eroa ei kyseisellä vastausprosentilla saatu. Eniten tietoa oli saatu opintojen kautta ja tulosten perusteella voidaan päätellä, että opintojen kautta saatu tieto toimintaterapeutin ammatista on ollut totuudenmukaista.

Lähihoitajaopiskelijoilla oli melko totuudenmukainen kuva toimintaterapeutin mahdollisista työpaikoista. Kuntoutuksesta nimellisesti poikkeavat vastausvaihtoehdot vankila, järjestöt ja koulu saivat vaihtoehdoista eniten epäröiviä vastauksia, vaikka niissäkin toimintaterapeutteja pystyy työskentelemään. Sairaala, kuntoutuslaitos sekä yrittäjänä toimiminen miellettiin taas selkeimmiksi toimintaterapeutin työpaikoiksi. Vastaajilla oli kokonaisuudessaan melko yksimielinen käsitys siitä, että kaikki ikäryhmät kuuluvat toimintaterapeutin asiakasryhmiin. Vastaajat olivat tietoisia, että terapian toteuttaminen, toimintakyvyn arviointi sekä kotikäynnit ovat toimintaterapeutin työtehtäviä. Psykoterapian toteuttaminen ei kuulu toimintaterapeutin työtehtäviin, vaikka 15 vastaajaa asian näin mielsi. Lähihoitajaopiskelijoiden mielestä toimintaterapeutilta vaadittavia ominaisuuksia ovat hyvät vuorovaikutustaidot, pitkäjänteisyys, yhteistyökyky sekä hyvät ohjaamistaidot. Lisäksi empaattisuus, luovuus, itsevarmuus sekä positiivisuus mainittiin vastauksissa. Hyvää fyysistä kuntoa sekä kädentaitoja pidettiin myös vaadittavina ominaisuuksina, vaikka ne eivät ole edellytyksiä toimintaterapeutina toimimiselle.

Lähihoitajaopiskelijoiden mielestä toimintaterapia miellettiin asiakaslähtöiseksi ja sen vuoksi asiakas osallistuu oman terapiansa suunnitteluun. Myös asiakkaan lähipiiriä pidettiin tärkeänä yhteistyötahona terapiaprosessissa. Ryhmien ohjaaminen sekä

ruuanlaitto käsitettiin osaksi toimintaterapiaa. Toimintaterapeutti miellettiin kuntoutusalan ammattilaiseksi. Lähihoitajaopiskelijoiden käsityksen mukaan toimintaterapeutin ammattiala on naisvaltainen eikä ammattinimike oikeuta työskentelemään sairaanhoitajan sijaisena. Vastaajat olivat epävarmoja toimintaterapeutin työllisyystilanteesta ja yli puolet ajatteli toimintaterapiaprosessin kestävän enemmän kuin yhden tapaamiskerran. Vain pieni osa vastaajista oli tietoisia siitä, että käsilastojen tekeminen voi kuulua toimintaterapeutin työnkuvaan, mutta erikoissairaanhoito miellettiin toimintaterapeutin mahdolliseksi työpaikaksi.

Kaikki 63 kyselyymme vastannutta lähihoitajaopiskelijaa tunsivat siis jossakin määrin toimintaterapeutin ammattia. Myös avoimiin kysymyksiin saatiin paljon vastauksia. Näidenkin vastausten perusteella vastaajilla oli melko selkeä, yhtenevä kuva toimintaterapeutin työn tarkoituksesta, sisällöstä sekä tarvittavista luonteenpiirteistä. Lisäksi avoimet vastaukset kytkeytyivät paljon jo aiemmista kysymyksistä saatuihin vastauksiin ja vahvistivat niitä.

8.2 Pohdinta

Lähihoitajaopiskelijoilla ei oman kokemuksensa mukaan ollut vahvaa tietoa toimintaterapeutin ammatista. Tämä oli ristiriitaista siihen nähden, että tutkimuksemme perusteella vastaajat kokonaisuudessaan tunsivat ammattia hyvin. Voi olla, että juuri tietämys tästä ammattinimekkeestä motivoi heitä avaamaan kyselyn ja osallistumaan siihen. Tämä taas viittaa siihen, että tutkimustuloksia on mahdollisesti ainoastaan saatu vain niiden lähihoitajaopiskelijoiden kohdalta, joilla oli jonkinlainen tietämys ammatista. Tällä on voinut olla vaikutusta siihen, että saadut tulokset olivat niin yhteneviä. Ajan, tietämyksen ja mielenkiinnon puute ovat voineet vaikuttaa siihen, että osa lähihoitajaopiskelijoista avasi linkin, mutta ei vastannut kyselyyn.

Valmiit vastausvaihtoehdot mahdollistavat nopean vastaamisen, mutta niissä vastausvaihtoehtoja on myös helpompi arvailla. Vähäiseen vastausprosenttiin on voinut lisäksi vaikuttaa esimerkiksi tutkimuksen toteuttamisen ajankohta. Keväällä lähihoitajaopiskelijoilla on mahdollisesti voinut olla kyselyn ajankohdassa työssäoppimisjakso. Viimeisen vuositason opiskelijat olivat mahdollisesti jo suorittaneet kaikki opinnot, eivätkä sen vuoksi olleet ehkä enää aktiivisesti sähköpostin äärellä. Samaan aikaan meidän kyselymme kanssa lähihoitajaopiskelijoille on voinut tulla paljon muitakin kyselyitä sähköpostitse, mikä vaikuttaa motivaatioon vastata kaikkiin kyselyihin. Yksi keino kyselyn vastausprosentin nostamiseksi olisi voinut olla esimerkiksi palkinnon arpominen kaikkien vastaajien kesken. Halusimme kuitenkin taata vastaajien ano-

nyymiuden ja palkintoa varten vastaajien olisi tullut jättää yhteystietonsa. Olisimme myös voineet sopia lähihoitajaopiskelijaryhmien opettajien kanssa, että opiskelijat olisivat vastanneet kyselyyn koulussa esimerkiksi jonkin oppitunnin alussa. Tämä olisi kuitenkin vaatinut opiskelijoiden läsnäoloa koululla ja useat opiskelijat olivat mahdollisesti kyselyn toteuttamisen aikaan työssäoppimisjaksoilla. Eri ajankohta kyselyn toteuttamiselle olisi mahdollisesti tuottanut meille suuremman otoksen analysoitavaksi.

Yksi mielenkiintoinen tulos saatiin kysymyksellä, jossa selvitettiin lähihoitajaopiskelijoiden tiedonsaannin lähteitä koskien toimintaterapeutin ammattia. Tutkimuksessamme yli kolmasosa vastaajista oli saanut tietoa aiheesta opintojensa kautta. Ensihoitajaopiskelijoiden (Karttunen ym. 2011, 31) opinnäytetyön tutkimuksen mukaan abiturienttien käsitykset ensihoitajan ammatista olivat muodostuneet erityisesti median kautta. Median luoma kuva ammatin sisällöstä voi kuitenkin olla puutteellinen. Jotta käsitykset heidän ammatinkuvastaan realisoituisivat, olisi tärkeää korostaa alan esille tuomisessa totuudenmukaisia piirteitä sekä ominaisuuksia. Tutkimuksemme mukaan lähihoitajaopiskelijoiden kuva toimintaterapeutin ammatista muodostui pääasiassa opintojen kautta eikä mediasta, jossa toimintaterapia ei ole yhtä vahvasti esillä kuin ensihoito. Tästä syystä lähihoitajaopiskelijoiden koulua olisi hyvä jatkossa hyödyntää toimintaterapian esilletuomisessa. Esimerkiksi tulevaisuudessa toimintaterapeutiopiskelijat voisivat osana opintojaan käydä kertomassa alastaan alueensa oppilaitosten lähihoitajaopiskelijoille. Tällöin lähihoitajaopiskelijoilla olisi työelämään siirtäessä käsitys toimintaterapeutin ammatista ja he voisivat viedä sitä eteenpäin sijoituessaan töihin eri kaupunkeihin ja työyksiköihin. Koulun merkitys tiedonsaannille todettiin suureksi myös Jordaniassa tehdyssä tutkimuksessa ja toimintaterapian toimenkuvan tunnettuutta tulisi tutkimuksen mukaan tuoda esille jo opiskeluaikana muiden terveysalan ammattilaisten piirissä (Alheres & Nikopoulos 2011, 778).

Tulevaisuudessa toimintaterapeutin mahdollisuudet työskennellä eri paikoissa mahdollisesti kasvavat. Toimintaterapeutti tekee tärkeää ja tiivistä yhteistyötä esimerkiksi lapsen päiväkodin kanssa, mutta tulevaisuudessa toimintaterapeutti voisikin työskennellä jopa kokopäiväisesti päiväkodissa arvioimassa lasten leikkiä, motorisia ja sosiaalisia taitoja sekä tukea lapsen kehittymistä. Lähihoitajakin saattaa työllistyä varhaiskasvatuksen palveluihin ja tehdä yhteistyötä lapsen toimintaterapeutin kanssa säännöllisesti. Tämän vuoksi tietämys toimintaterapeutin työnkuvasta on merkityksellistä.

Tutkimustuloksia pohtiessamme huomasimme, että muutamia kysymyksiä olisi pitänyt miettiä tarkemmin selkeämpien tulosten saamiseksi. Esimerkiksi tiedonlähteitä

kysyttäessä yhtenä vastausvaihtoehtona oli ”opintojen kautta” ja tämä oli tiedonlähde yli 36,5 % vastaajista. Kysymykseksi kuitenkin jää, olivatko vastaajat ajatelleet myös työssäoppimisjaksot opintoihinsa kuuluviksi vai ajattelivatko he sen kuuluvan ”jostain muualta, mistä?” – vastausvaihtoehtoon. Jos tekisimme nyt tutkimuksen uudelleen, laittaisimme tähän kysymykseen yhdeksi vastausvaihtoehdoksi työssäoppimisjakson. Kysymyksen ”Miten paljon tiedät toimintaterapeutin ammatista?” vastausvaihtoehdot olivat ”paljon”, ”jonkin verran”, ”vähän” ja ”en ollenkaan”. Tässäkään kysymyksessä emme tiedä, kuinka vastaajat ovat määritelleet vaihtoehdot ”jonkin verran” ja ”vähän”, sillä jokainen on tehnyt määritelmän oman kokemuksensa pohjalta. Lisäksi nämä vastausvaihtoehdot ovat keskenään lähes synonyymejä. Yhtenä väittämänä kyselyssä oli, että toimintaterapeutin työnkuvaan kuuluu käsilastojen valmistaminen. Väittäjä olisi pitänyt muotoilla toisin, koska tämä ei aina kuulu toimintaterapeutin työnkuvaan. Toimintaterapeutin yleiset kompetenssit kuitenkin määrittelevät, että toimintaterapeutin tulee osata suunnitella ja valmistaa yksilöllisiä käsilastoja eli ortooseja (Savonia-ammattikorkeakoulu 2006). Parempi väittäjä olisi tässä tapauksessa ollut ”Toimintaterapeutti osaa valmistaa käsilastoja”. Koska vastausten määrä oli kokonaisuudessaan pieni, emme voineet luotettavasti vertailla esimerkiksi vastaajien taustatietoja muiden kysymysten vastauksiin. Jos vastauksia olisi saatu huomattavasti enemmän, eroja olisi saatu mahdollisesti enemmän tutkimustuloksia analysoidessa.

Jatkotutkimuksena aihetta voisi tutkia isommalla otoksella laajemmalla alueella. Kohderyhmänä voisi toimia esimerkiksi koko Itä-Suomen lähihoitajaopiskelijat. Tietämystä voisi kartoittaa myös muilta sosiaali- ja terveysalan ammattilaisilta esimerkiksi korkeakouluissa tai työyksiköissä toteutetulla kyselyllä. Aikaisemmin aihetta tutkittaessa mielenterveyspuolen hoitajien käsitys toimintaterapeutin ammatista ja roolista oli puutteellinen ja he kaipasivatkin tietoa toimintaterapeutin kanssa työskentelemisestä (Smith & Mackenzie 2011, 251.) Myös lukiodien abiturienttien käsitysten tutkiminen olisi mielenkiintoista, koska heillä ei ehkä ole samanlaista käsitystä ammatista kuin sosiaali- ja terveysalalla jo opiskelevalla tai työskentelevällä kohderyhmällä.

LÄHTEET

Alheres, R. & Nikopoulos, C. K. 2011. The role of the occupational therapist in Jordan: a survey of the members of the healthcare team exploring their knowledge about occupational therapy in rehabilitation hospitals. *Disability and Rehabilitation* 33(9), 778–786.

Ammattinetti 2013a. *Lähihoitaja, kuntoutus* [verkkosivu]. Työ- ja elinkeinoministeriö [viitattu 14.11.2013]. Saatavissa: http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/235_ammatti?link=true

Ammattinetti 2013b. *Toimintaterapeutti* [verkkosivu]. Työ- ja elinkeinoministeriö [viitattu 25.3.2013]. Saatavissa: http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/257_ammatti

Clifford O'Brien, J., Hussey, S.M. & Sabonis-Chafee B. 2012. *Introduction to Occupational Therapy*. 4th edition. St. Louis: Elsevier/Mosby.

College of Occupational Therapists 2010. *Code of Ethics and Professional Conduct* [verkkójulkaisu]. Revised edition 2010 [viitattu 2.11.2013]. Saatavissa: <http://www.cot.co.uk/sites/default/files/publications/public/Code-of-Ethics2010.pdf>

Harra, T. 2003. Toimintaterapianimikkeistön teoreettiset lähtökohdat. Teoksessa Holma, T. *Toimintaterapianimikkeistö 2003*. Helsinki: Suomen Kuntaliitto, 16–21.

Hautala, T., Hämäläinen, T., Mäkelä, L. & Rusi-Pyykönen, M. 2011. *Toiminnan voimaa – Toimintaterapia käytännössä*. Helsinki: Edita Prima.

Heikkilä, T. 2008. *Tilastollinen tutkimus*. 7. uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. 15., uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Holma, T. 2003. Toimintaterapianimikkeistö- väline työn kehittämiseen. Teoksessa Holma, T. *Toimintaterapianimikkeistö 2003*. Helsinki: Suomen Kuntaliitto, 10–13.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2013. *Toimintaterapian koulutusohjelma* [verkkosivu]. Päivitetty 29.8.2013, [viitattu 27.9.2013]. Saatavissa: http://www.jamk.fi/koulutus/tutkinnot/nuoret/sosiaalijaterveysala/toimintaterapia?gclid=COvS9NK_nLYCFYLwzAodh3gA2A

Karttunen, H., Koljonen J-P. & Seppä, M. 2011. *Mikä ensihoitaja? Abituriენტtien käsityksiä ensihoitajan ammatista* [verkkojulkaisu]. Savonia-ammattikorkeakoulu. Opin- näytetyö. [viitattu 10.9.2013]. Saatavissa: https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/30676/Karttunen_Harri.pdf?sequence=1

Koulutusnetti 2013. *Tilastotietoja ammattikorkeakouluihin hakeneista* [verkkosivu]. Päivitetty 02.10.2013. Opetushallitus [viitattu 12.11.2013]. Saatavissa: <http://www.koulutusnetti.fi/index.php?file=276>

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä L 1994/559. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 12.11.2013]. Saatavissa: [http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940559?search\[type\]=pika&search\[pika\]=Laki%20terveydenhuollon%20ammattihenkil%C3%B6ist%C3%A4](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940559?search[type]=pika&search[pika]=Laki%20terveydenhuollon%20ammattihenkil%C3%B6ist%C3%A4)

Launiainen, H. & Lintula, L. 2003. Toimintaterapia ja toimintaterapeutit. Teoksessa Holma, T. *Toimintaterapianimikkeistö 2003*. Helsinki: Suomen Kuntaliitto, 7–9.

Lidskog, M., Löfmark, A. & Ahlström G. 2008. Learning about each other: Students' conceptions before and after interprofessional education on a training ward. *Journal of Interprofessional Care* 22 (5), 521–533.

Mäkelä, L. 2012. Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry:n toiminnanjohtaja. Opinnäytetyö [sähköpostiviesti]. Linda Hartikainen, Mira Kareinen & Tuija Piispanen. Lähetetty 4.12.2012 [viitattu 8.3.2013].

Porvoon kaupunki 2013. *Toimintaterapia* [verkkosivu]. Päivitetty 4.11.2013, [viitattu 9.10.2013]. Saatavissa: <http://www.porvoo.fi/fi/palvelut/terveyspalvelut/toimintaterapia>

Respecta 2013. *Ortoosit ja tuet* [verkkosivu], [viitattu 11.11.2013]. Saatavissa: <http://respecta.fi/fi/tuotteet/ortoosit/>

Savonia-ammattikorkeakoulu 2006. *Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit 5/2006. Toimintaterapian koulutusohjelma* [verkkojulkaisu]. ECTS-projektin suositus 19.04.2006 [viitattu 15.11.2013]. Saatavissa: <http://webd.savonia.fi/nettiops/Toimintaterapeutin%20kompetenssit.pdf>

Smith E. & Mackenzie L. 2011. How occupational therapists are perceived within in-patient mental health settings: The perceptions of seven Australian nurses. *Australian Occupational Therapy Journal* 58, 251–260.

Suomen Kuntaliitto & Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2003. *Toimintaterapianimikkeistö 2003*. Teoksessa Holma, T. *Toimintaterapianimikkeistö 2003*. Helsinki: Suomen Kuntaliitto, 33–49.

Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2008. *Koulutuspoliittinen ohjelma vuosille 2008 – 2012* [verkkojulkaisu]. Hyväksytty vuosikokouksessa 26.4.2008, [viitattu 13.11.2013]. Saatavissa: <http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/images/stories/kopo-ohjelma.pdf>

Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2010. *Koulutus* [verkkosivu]. Päivitetty 19.9.2010, [viitattu 4.9.2013]. Saatavissa: <http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/toimintaterapia/koulutus.html>

Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2012. *Usein kysyttyä* [verkkosivu]. Päivitetty 30.05.2012, [viitattu 20.9.2012]. Saatavissa: <http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/jaesenasiat/usein-kysyttya.html>

Terveysalan ammattikorkeakoulutus 2005 -työryhmä 2006. *Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen keskeiset opinnot ja vähimmäisopinnot* [verkkojulkaisu]. Opetusministeriön työryhmämuis-tioita ja selvityksiä 2006:24 [viitattu 4.9.2013]. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/tr24.pdf?lang=fi>

TOimintaterapeutti 2011. Mitä TOI markkinoi? *TOimintaterapeutti- Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry:n jäsenlehti* 3, 9.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. *Laadullinen tutkimus*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

- Valli, R. 2007. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I, metodin valinta aineistokeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 2. korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 102–125.
- Valli, R. 2010. Mitä numerot kertovat? Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II, metodin valinta aineistokeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 222–235.
- Vehkaperä, U. 2007. Monessa mukana – toimintaterapeuttien asiakasryhmät laajenevat ja työnantajatahot monipuolistuneet. *TOimintaterapeutti- Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry:n jäsenlehti* 4, 20–22.
- Vilkkä, H. 2005. *Tutki ja kehitä*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vilkkä, H. 2007. *Tutki ja mittaa*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- World Federation of Occupational Therapists (WFOT) 2010. *Statement on Occupational Therapy* [verkkójulkaisu]. Hyväksytty 11.8.2010, [viitattu 4.9.2013]. Saatavissa: <http://www.wfot.org/Portals/0/PDF/STATEMENT%20ON%20OCCUPATIONAL%20THERAPY%20300811.pdf>

SAATEKIRJE

Hyvä lähihoitajaopiskelija,

Haluamme tietää millainen on Sinun, tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteen ammattilaisen, käsityksesi toimintaterapeutin ammatista. Olemme kiinnostuneet myös siitä, mistä olet saanut tietosi. Tietämystäsi selvitämme sähköisellä kyselylomakkeella, johon toivomme sinun vastaavan rehellisesti ja oman tietotasosi mukaisesti.

Teemme tutkimuksen Savonia-ammattikorkeakoulun toimintaterapiakoulutusohjelman opinnäytetyönämme, josta yhteistyökumppanimme toimii Toimintaterapeuttiliitto. Tutkimuksen kautta saamme tietoa toimintaterapian tunnettuudesta, jonka pohjalta Toimintaterapeuttiliitto voi jatkossa tehdä tarvittavia muutoksia toimintaterapeutin ammatin tunnettuuden lisäämiseksi terveydenhuollon piirissä.

Kysely toteutetaan Savon ammatti- ja aikuisopiston 2. ja 3. vuosikurssin lähihoitajaopiskelijoille. Kyselyvastaukset käsitellään täysin nimettömänä, eikä kenenkään henkilötietoja tule esille missään vaiheessa. Tutkimuksessa noudatamme eettisiä ohjeita ja hyvän tutkimustavan periaatteita.

Kyselyyn vastaaminen ei vie pitkään ja vastaamalla annat meille tärkeää tietoa tutkimusta varten. Kyselyyn pääset vastaamaan alla olevan linkin kautta:

LINKKI KYSELYYN

Terveisin,

Savonia-ammattikorkeakoulun toimintaterapeuttiopiskelijat

Linda Hartikainen, Mira Kareinen ja Tuija Piispanen

Lähihoitajaopiskelijoiden käsitykset toimintaterapeutin ammatista

1. Minkä vuositason opiskelija olet? *

- Toisen Kolmannen

2. Ikäsi? *

- Alle 18 vuotta
 18-23 vuotta
 24-30 vuotta
 Yli 30 vuotta

3. Sukupuolesi? *

- Nainen Mies

4. Työskenteleekö joku perheestäsi tai tuttavistasi toimintaterapeutina? *

- Kyllä Ei

5. Opiskeleeko joku perheestäsi tai tuttavistasi toimintaterapeutiksi? *

- Kyllä Ei

6. Mikä on viimeisin suorittamasi tutkinto? Valitse yksi vaihtoehto *

- Peruskoulu
 Lukio
 Ammattikoulu
 Joku muu,
mikä?

7. Miten paljon tiedät toimintaterapeutin ammatista? *

- Paljon
 Jonkin verran
 Vähän

En ollenkaan

8. Mitä sana toimintaterapeutti tuo mieleesi? *

9. Oletko saanut tietoa toimintaterapeutin ammatista? *

Kyllä Ei

10. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, niin mistä seuraavista vaihtoehdoista olet saanut tietoa? Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

- Lähipiiristä
- Opinto-ohjaajalta
- Ammatinvalintaoppaasta
- Lehdistä
- Internetistä
- Televisiosta
- Olen itse käynyt toimintaterapiassa
- Opintojen kautta
- Jostain muualta, mistä?

11. Missä seuraavista paikoissa toimintaterapeutti voi työskennellä? *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Päiväkodissa	☐	☐	☐	☐	☐
Sairaalassa	☐	☐	☐	☐	☐
Koulussa	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntoutuslaitoksissa	☐	☐	☐	☐	☐
Vankilassa	☐	☐	☐	☐	☐
Järjestöissä	☐	☐	☐	☐	☐
Yksityisenä yrittäjänä yrittäjänä	☐	☐	☐	☐	☐

12. Mitkä seuraavista ovat toimintaterapeutin asiakasryhmiä? Valitse yksi tai useampi vaihtoehto. *

- Lapset
- Nuoret
- Aikuiset
- Vanhukset

13. Kuuluvatko seuraavat työtehtävät mielestäsi toimintaterapeutin ammattiin? *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Toimintakyvyn arviointi	☐	☐	☐	☐	☐
Lausuntojen kirjoittaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Terapian toteuttaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Kotikäynnit	☐	☐	☐	☐	☐
Apuvälinetarpeen arviointi	☐	☐	☐	☐	☐
Psykoterapian toteuttaminen	☐	☐	☐	☐	☐

14. Millaisia työssä vaadittavia ominaisuuksia toimintaterapeutilla tulee mielestäsi olla? *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Hyvä fyysinen kunto	☐	☐	☐	☐	☐
Kädentaidot	☐	☐	☐	☐	☐
Hyvät vuorovaikutustaidot	☐	☐	☐	☐	☐
Pitkäjänteisyys	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyökyky	☐	☐	☐	☐	☐
Hyvät ohjaamistaidot	☐	☐	☐	☐	☐

15. Jos mielestäsi edellisten vaihtoehtojen lisäksi toimintaterapeutilla tulee olla joku muu ominaisuus/jotain muita ominaisuuksia, kirjoita ne vapaasti alla olevaan laatikkoon.

16. Vastaa seuraaviin väittämiin oman tietämyksesi perusteella. *

Täysin eri mieltä Jokseenkin eri mieltä En osaa sanoa Jokseenkin samaa mieltä Täysin samaa mieltä

Toimintaterapeutti voi tehdä asunnonmuutostarpeen arvioinnin.	☐	☐	☐	☐	☐
Asiakas osallistuu oman toimintaterapiansa suunnitteluun.	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintaterapiaa opiskellaan ainoastaan aikuispuolen koulutuksessa	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintaterapeutti voi pitää erilaisia ryhmiä.	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintaterapeutin työ on pääasiassa vuorotyötä.	☐	☐	☐	☐	☐
Suurin osa toimintaterapeuteista on miehiä.	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintaterapeutti voi työskennellä sairaanhoitajan sijaisena.	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintaterapian koulutusohjelma on hoitotyön koulutusohjelmaa suositumpi.	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintaterapeutti voi työskennellä erikoissairanhoidossa.	☐	☐	☐	☐	☐
Asiakkaan lähipiiri on toimintaterapeutin tärkeä yhteistyötaho.	☐	☐	☐	☐	☐
Kehitysvammaiset ovat yksi toimintaterapeutin asiakasryhmistä.	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintaterapia on aina asiakaslähtöistä.	☐	☐	☐	☐	☐
Ruuanlaitto voi olla osa toimintaterapiaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintaterapeuttien työllisyystilanne on huono.	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintaterapeutti on kuntoutusalan ammattilainen.	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintaterapiaprosessi voi kestää vain yhden tapaamiskerran ajan.	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintaterapeutin työnkuvaan kuuluu käsilastojen tekeminen	☐	☐	☐	☐	☐

